

4. Про правовий режим воєнного стану: Закон України від 12.05.2015 р. № 389-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19#Text> (дата звернення 24. 10.2025).

5. Національний план дій з виконання резолюції Ради Безпеки ООН 1325 «Жінки, мир, безпека» на період до 2025 року: Розпорядження КМУ від 28.10.2020 № 1544-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1544-2020-%D1%80#Text> (дата звернення 25.10.2025).

Олена Жмуріна

Донецький державний університет внутрішніх справ

Науковий керівник:

Олена Булгакова

Донецький державний університет внутрішніх справ

МОЖЛИВОСТІ ТА РИЗИКИ РЕАЛІЗАЦІЇ ГЕНДЕРНОГО ПІДХОДУ В СТРАТЕГІЧНОМУ ПЛАНУВАННІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД

Органи місцевої влади щоденно стикаються з масою складних і невідкладних задач, від ефективного вирішення яких залежить життєдіяльність територіальної громади. Сьогодні, і регіональні і місцеві органи влади діють в самостійному, більш визначеному полі публічної відповідальності, розвиток кожної територіальної громади стає справою самої громади. [1]

Стратегічне планування розвитку громади є процесом узгодження довгострокової програмної діяльності в досягненні громадою самостійно визначеної пріоритетної цілі. Головною метою стратегічного планування сталого розвитку є розробка напрямів політики громади та відбір відповідних інструментів та ресурсів, які здатні забезпечити необхідні зміни на шляху досягнення бажаного стану громаді та її членів.

Повномасштабне російське вторгнення суттєво змінило пріоритети регіонального та місцевого розвитку України. Воно вплинуло на демографічну ситуацію та створило значні соціально-економічні виклики. Жінки та дівчата, особливо представниці вразливих груп, зазнали непропорційно великого впливу. Органи державної влади та місцевого самоврядування постають перед труднощами в усіх сферах суспільного життя, що підкреслює нагальну потребу у прийнятті гендерно відповідальних рішень. [2]

Гендерний підхід у стратегічному плануванні сталого розвитку територіальних громад полягає в інтеграції інтересів і потреб жінок і чоловіків на всіх етапах — від планування до моніторингу. Такий підхід спрямований на забезпечення рівних можливостей та рівного доступу до користування матеріальними і нематеріальними благами сучасного суспільства на рівні територіальної громади. [2]

Попри виклики, спричинені російською агресією та обмеженнями воєнного стану щодо збору даних, система гендерної інтеграції, розроблена

українським урядом, залишається актуальною та надзвичайно ефективною. Державна стратегія регіонального розвитку (2021-2027 рр.) та Наказ Міністерства соціальної політики від 07 лютого 2020 р. № 86 "Про затвердження Інструкції щодо інтеграції гендерних підходів під час розроблення нормативно-правових актів" забезпечують міцну правову та політичну основу для врахування гендерних аспектів у плануванні та управлінні на всіх рівнях. [2]

Гендерний підхід в стратегічному плануванні сталого розвитку громади беззаперечно дозволяє створити суспільно важливі можливості для різних груп людей через інтеграцію потреб різних груп людей до суспільного простору. Так, громада в контексті такого підходу вже не розглядається як однорідна маса людей з умовно середніми потребами, де кожен учасник лише кількість споживачів. Гендерний підхід дозволяє виявляти та диференціювати потреби людей не тільки відповідно до статевої або вікової приналежності, а й дозволяє врахувати специфічні потреби та досвід як жінок, так і чоловіків при розробці політики та програм у соціальній, економічній та культурній сферах.

Впровадження гендерно-чутливих стратегій підвищує ефективність політики, оскільки дозволяє використовувати потенціал усього населення громади, а не лише його частини. Також можна говорити про більшу ефективність в розподілі ресурсів громади.

Одночасно з безсумнівними можливостями в реалізації гендерного підходу в стратегічному плануванні, потрібно говорити і про певні ризики. Один з таких ризиків полягає в розпорошенні уваги на більш дрібні цілі, які кожна група може визначати як найбільш пріоритетну. Також можна визначити як ризик можливість посилення диспропорції в політиці проведення необхідних змін, які можуть мати характер певної дискримінації. Проте, запобігти виникненню означених ризиків покликана процедура широкого обговорення стратегічних планів розвитку територіальних громад та своєчасна процедура моніторингу і корегування таких планів.

Отже, гендерний підхід в стратегічному плануванні сталого розвитку на рівні територіальних громад потрібно використовувати в якості інструмента, який дозволяє сформулювати дієвий стратегічний план з орієнтацією на потреби конкретної громади, яка має індивідуальний профіль, що дозволяє збільшувати ефективність діяльності органів публічної влади в створенні високої якості життя кожному в інклюзивному та безпечному суспільстві.

Список використаних джерел

1. Попадинець Н. М. Роль стратегічного планування в економічному розвитку регіону. Територіальний розвиток та регіональна економіка. 2017 Випуск 6 (128). С. 16-19. URL: [http://ird.gov.ua/sep/sep20176\(128\)/sep20176-\(128\)_016_PopadynetsN.pdf](http://ird.gov.ua/sep/sep20176(128)/sep20176-(128)_016_PopadynetsN.pdf)

2. Інтегрований підхід до відновлення та розвитку громади: методичні рекомендації для органів місцевого самоврядування / Т.Овчаренко, Ія Дегтярьова, Ю.Малько та інші, 2024 https://www.undp.org/sites/g/files/zskgke326/files/2024-12/metodyka_samoosinky.pdf

3. Диференційований підхід сценарного планування гендерно відповідального відновлення областей / територіальних громад на основі дезагрегованих даних: аналітичний звіт / О. Купенко, А. Костенко, Л. Калініченко та інш. Суми, 2025. с. 90. https://genderplatform.org.ua/wp-content/uploads/2025/01/analitichni-zvit_finalnij.pdf

Вікторія Зінченко

Донецький державний університет внутрішніх справ

ГЕНДЕРНО ОРІЄНТОВАНІ ПІДХОДИ В ГУМАНІТАРНІЙ ПОЛІТИЦІ

Гуманітарна політика сучасної держави спрямована на розвиток людини як центральної цінності суспільства, забезпечення культурної спадщини, освіти, науки, соціальної інтеграції та демократичних цінностей. Одним із важливих вимірів ефективності гуманітарної політики є врахування гендерних аспектів. Гендерно орієнтовані підходи дозволяють створювати рівні можливості для жінок і чоловіків, долати дискримінаційні практики та формувати інклюзивне середовище. В Україні, яка переживає процеси євроінтеграції та відновлення після воєнних викликів, застосування таких підходів стає не лише науково обґрунтованим, але й практично необхідним.

Наша мета розкрити сутність і значення гендерно орієнтованих підходів у гуманітарній політиці, визначити їх вплив на соціально-культурні процеси та перспективи розвитку в українських умовах.

Поняття гендерно орієнтованих підходів означає інтеграцію принципу рівних прав і можливостей жінок і чоловіків у всі етапи вироблення та реалізації гуманітарної політики: від аналізу проблем до моніторингу результатів. Це відповідає концепції гендерного мейнстримінгу, закріпленій у міжнародних документах ООН та Європейського Союзу.

Освітній вимір. Гендерно орієнтовані підходи у сфері освіти спрямовані на: формування навчальних програм без гендерних стереотипів; підготовку педагогів із розумінням гендерних компетентностей; розвиток критичного мислення та виховання цінностей рівності серед здобувачів освіти.

У контексті гуманітарної політики це сприяє демократизації та соціальній справедливості.

Культурний вимір. Культура є потужним засобом трансляції суспільних уявлень про роль жінки та чоловіка. Тому гуманітарна політика має підтримувати культурні практики, що демонструють різноманіття гендерних ідентичностей, рівне представництво митців, а також збереження спадщини, у якій відображено багатогранність гендерного досвіду.

Соціальний вимір. Соціальні програми, орієнтовані на відновлення після воєнних дій, мають враховувати різні потреби чоловіків і жінок. Жінки частіше виконують функції догляду та соціальної підтримки, чоловіки – задіяні у військових діях, проте обидві групи потребують адресної допомоги, реабілітації